

Asia: VN/31665/2021

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston Suomen ohjelma 2021-2027

Lausunnonantajan lausunto

1. Ohjelman strategia

Euroopan Meri-, -Kalatalous- ja Vesiviljelyrahaston 2021-2027 Suomen ohjelman strategiassa on hyvin tunnistettu Suomen kalatalouden kehityshaasteet. Kotimaisen kalan kysynnän kasvu ja tarpeet kasvattaa kalantuotantoa samalla huomioiden vastuullisuus- ja eläinten hyvinvointiin liittyvät asiat ovat strategiassa hyvin huomioitu.

Ohjelmaluonnoksen strategiset ja toimintapoliittiset linjaukset ovat kuitenkin liian hajanaiset ottaen huomioon mittavat tavoitteet, esim. vesiviljelyssä tavoitteena on tuotannon määrän kaksinkertaistaminen vuoteen 2030. EMKVR-ohjelman tulee keskittyä ensisijassa elinkeinokalatalouden kehittymismahdollisuuksien edistämiseen, esimerkiksi jo sillä perusteella, että kalan tuotannolla on ”(e)pätasa-arvoinen tilanne verrattuna muihin alkutuotannon muotoihin: tukipolitiikka on erilaista kuin muilla alkutuotannon muodoilla. Kalankasvatuksen on toimittava täysin markkinalähtöisesti ja ilman suoraa tuotantotukia”.

Ohjelman strategisena valintana on vahva panostus kalavarojen hallintoihin ja yhteisen kalastuspolitiikan valvontaan, ja tähän ohjataan enemmän rahoitusta kuin esimerkiksi vesiviljelyyritysten investointeihin. Hallinnointi, valvonta ja meripolitiikan osiot tulisi rahoittaa osittain ministeriöiden kautta suoraan budjettirahoituksena ja osittain muista ohjelma – ja hankerahoituslähteistä. Strategiasta puuttuikin pohdinta EMKVR:n ja muiden Euroopan unionin rahoituskanavien yhteensovittamisesta ja niiden mahdollisuuksista. Esimerkiksi vesiviljelyyn varatulla rahoituksella ei voida millään saavuttaa tuotannon määrän kaksinkertaistumista. Ohjelman vaarana ja tavoitteiden toteutumisen esteenä on sangen pienen ja hajanaisen elinkeinon pirstaleinen kehittämistoiminta.

2. Kaupallinen kalastus ja kalavarojen tilan parantaminen sekä kalastuksen valvonta ja tiedonkeruu (SWOT, valinnat, perustelut, rahoitettavien toimien kuvaus ja rahoitusehdotus)

3. Kestävä vesiviljely sekä jalostus ja kauppa (SWOT, valinnat, perustelut, rahoitettavien toimien kuvaus ja rahoitusehdotus)

Vesiviljelyn tuotantomäärien nostaminen Kotimaisen kalan edistämishjelman, vesiviljelystrategian ja ohjelmaluonnoksessa esitetyille määrille vaatii aivan uutta näkökulmaa vesiviljelyn luvitukseen, mikä on ollut isoimpia esteitä kotimaisen kalankasvatuksen lisäämisessä. Strategiassa olisi hyvä nostaa esille konkreettisemmin esille se, että vuoropuhelua sekä Maa- ja metsätalous- ja Ympäristöministeriön että muiden toimijoiden välillä tarvitaan entistä enemmän ruuantuotannon ja sen ympäristövaikutusten huomioinnin yhteensovittamiseksi, ja sitä kautta kehitettyä alaa kestävästi ja pitkäjänteisesti.

Ympäristö- ja Maa- ja metsätalousministeriön täytyy päästä yleisellä politiikkatasolla yhteisymmärrykseen, että suomalaista kalaa voidaan tuottaa Suomen luonnonvesissä tavoitteissa esitetyt määrät, ja yhteisellä tutkimus- ja selvitystoiminnalla (LUKE, SYKE, yliopistot, konsulttitoimistot) löydetään mahdollisimman nopeasti (sijainninhjaus, mallinnukset, vaikutusarviot) parhaat tuotantoalueet yhteistyössä yritysten kanssa – tämä ei kuitenkaan saa estää yksittäistä yritystä hakemasta lupaa sen hyväksi havaitsemalleen alueelle. Merialuesuunnittelun kautta voidaan tarvittaessa käydä alueellisia neuvotteluprosesseja vesiviljelyalueiden löytämiseksi.

Toimintaohjelman käytännön toimeenpanossa tarvitaan uusia toimintamalleja, joissa ympäristösektorin tulee olla entistä paremmin edustettuna. Esimerkkinä on päästöperusteinen ja toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa, jonka edistäminen on tärkeimpiä toimenpiteitä vesiviljelyn tuotanto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamisessa. Lupaprosessien kehittäminen ja ennakoitavuus ovat keskeisessä asemassa, jotta on mahdollista saavuttaa kasvutavoitteet kotimaisella kalatalousalalla.

Uudet avomerikasvatuspaikat vaativat yrityksiltä suuria laiteinvestointeja sekä panostusta TKI-toimintaan että uuteen teknologiaan (digitalisointi). On hyvä, että EMKVR-ohjelmassa on esitetty uusia ja entistä yrityslähtöisempiä toteutusmalleja mm. tutkimukseen sekä laatu- ja ympäristöparantamiseen.

Ohjelman tuotantotavoitteiden saavuttamiseksi lisärahoituksen osoittaminen tältä rahoituskanavalta meripolitiikkaan, valvontaan ja tiedonkeruuseen elinkeinojen rahoittamisen sijasta ei ole perusteltua. Erityisesti tiedonkeruuseen ja valvontaan jo nyt varattu varsin suuria rahamääriä, tilanteessa, jossa suomalainen kalantuotanto ei saa lainkaan suoraa tuotantotukea - ja kun tarkastellaan mitä esimerkiksi uuden 1000 tonnin avomerilaitoksen rahoittaminen vaatii yritykseltä.

Tuotannon kasvattamiseksi sekä alueellisen ja yrityskohtaisen keskittymisen ehkäisemiseksi uusien rahoitus- ja vakuutusinstrumenttien käyttöä tulisi edistää myös vesiviljelyn osalta (Rahoitusinstrumenttien suunniteltu käyttö, s, 81)., esimerkkinä riskinjakolainat ja vakuudet. Isot avomerilaitokset vaativat niin suuria lainoja, että on rahoitusehdot ovat usealla yritykselle liian

kovia. Lisäksi vakuutukset vesiviljelyyn (biomassaan ja laitteistoon) erityisesti avomerilaitoksilla helpottaisivat rahoituksen saantia.

Ohjelmassa pidetään tärkeänä ”tiivistää yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä, jotta toimialan keskeiset haasteet voidaan ratkaista sekä luoda ennustettavuutta toiminnan suunnittelulle ja investointien toteuttamiselle”. Esimerkiksi satamaverkoston (ja myös haja-asutusalueiden kalankäsittelylaitosten) heikentyminen ”uhkaa logistiikan toimivuutta ja siten hyvälaatuisen kalan saamista koti- ja vientimarkkinoille” (s. 18), ja tässä olisi mahdollisuus myös julkisten investointien tukemiselle, jotta satamat saadaan toimintakuntoon isompien kalamäärien tuottamiseksi markkinoille. Suomen pohjoiset olosuhteet ovat haastavammat verrattuna moniin muihin tuottajamaihin verrattuna, ja esimerkiksi kunnalliset satamat voivat toimia merkittävänä logistiikka- ja kalankäsittelykeskuksina sekä kalastus- että kalankasvatusyrityksille. Yhteiset satamat ja kalankäsittelytilat voivat olla ratkaiseva tekijä uusien toimijoiden ja lisäkalakilojen saamiseksi.

4. Kalatalouden paikallinen kehittäminen (SWOT, valinnat, perustelut, rahoitettavien toimien kuvaus ja rahoitusehdotus)

-

5. Meripolitiikka (SWOT, valinnat, perustelut, rahoitettavien toimien kuvaus ja rahoitusehdotus)

-

6. Muu palaute

-

Karjalainen Timo
Laitakarin Kala Oy